

L'església de la Beneficència, situada a l'interior del centre, és la part més rica de l'edifici. L'interior està determinat per l'escassa il·luminació, que li atorga un ambient misteriós.

La ceràmica, la fusta i el ferro es combinen en els cinc patis que componen actualment l'edifici.

RAFA GIL

La Diputació de València impulsa un nou espai cultural de més de 12.000 metres quadrats

El centre de la memòria

Durant les pròximes setmanes començaran les obres de rehabilitació del futur centre cultural La Beneficència, un projecte promogut per la Diputació de València que completarà un triangle artístic format per l'IVAM i el museu Sant Pius V.

Porta de l'església de la Beneficència, actualment tancada.

RAFA GIL

La ciutat de València comptarà a partir de l'any 1995 amb un nou centre cultural de més de 12.000 metres quadrats, promogut per la Diputació de València. El centre cultural "La Beneficència", que és el nom que previsiblement tindrà, allotjarà les instal·lacions del Museu de Prehistòria, del Museu d'Etnologia i la Institució Valenciana d'Estudis i Investigació (IVEI). Un projecte que, en paraules de la presidenta de la Diputació, Clementina Ródenas, "suposa incorporar a la política de recuperació del patrimoni artístic institucional de la Diputació un valor essencialment pràctic: projectar cap als ciutadans el coneixement d'uns fons prehistòrics que actualment adoleixen tant d'espai com de metodologia expositiva adequada".

Per la seua banda, Josep Bresó, president de l'Àrea de Cultura, ha destacat aquesta actuació en l'antiga casa de la Beneficència com "l'esforç cultural més significatiu de la Diputació de València en l'actual legislatura".

Les obres de rehabilitació de l'actual

edifici de la Beneficència, on s'ubicarà aquest centre, començaran aquest estiu. Una vegada finalitzada la intervenció, aquest contenidor cultural completarà un triangle artístic format per l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM), situat al costat mateix del nou centre, i el Museu Sant Pius V, que es troba a l'altra banda de l'antic llit del Túria, també a poca distància de la Beneficència. A més a més, al mateix carrer de Guillem de Castro, però a la vorera del davant, la Conselleria de Cultura de la Generalitat valenciana té previst d'instal·lar la futura Biblioteca Valenciana.

El centre cultural La Beneficència és, en paraules de Vicente Jaime, gerent d'IMELSA (Impuls Econòmic Local, SA), entitat encarregada de gestionar la remodelació, "el projecte cultural més important que hi ha en marxa en aquests moments a la ciutat de València i un dels més ambiciosos de quants s'han realitzat a l'estat espanyol en els últims anys". La intervenció, promoguda per la Diputació de València a iniciativa de la seua presidenta, Clementina Ródenas, tindrà un cost que voreja els 3.000 milions de pessetes. Hi estan implicats, a més de la Diputació de València, la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència de la Generalitat valenciana i el Ministeri de Cultura espanyol, mitjançant la Direcció General de Museus.

El projecte, que ha estat obra dels arquitectes Rafael Rivera i Mateo Signes, preveu la recuperació de l'edifici de la Beneficència, que ha tingut un ús destacat en el desenvolupament cultural de la ciutat de València i una presència arquitectònica de gran impacte urbanístic ateses la seua situació i les seues proporcions. D'altra banda, les tres institucions que s'hi instal·laran representen d'alguna manera el present cultural de la ciutat, inequívocament lligat a la història, però, amb una projecció cap al futur que assegura la consolidació i el desenvolupament. És per aquesta raó que necessiten un marc físic adequat que permeti unes activitats cada vegada més

completes que demanden requeriments tècnics i personals més exhaustius,

Així, el projecte de Rivera i Signes ha ajustat l'arquitectura preestablerta de l'edifici amb les demandes de cadascuna de les institucions. El resultat permet la convivència de totes tres entitats, tot i que hi ha usos evidentment comuns, d'altres compartits i d'altres d'ús exclusiu, cosa que altera el caràcter estàtic del programa inicial de cada institució. El projecte preveu destinar 4.700 m² per al Museu de Prehistòria, 3.591 per al d'Etnologia i 752 per a la IVEI.

De fet, el complex de la Beneficència acollia des de feia anys aquests dos museus, tot i que en tots dos casos només podien exhibir una part molt reduïda dels seus fons. Ara, però, amb l'execució d'aquest projecte, es podran contemplar moltes de les obres guardades als magatzems d'aquest emblemàtic edifici.

UN EDIFICI AMB VOCACIÓ DE SERVEI

Tot i que la Beneficència com a institució fou fundada a principis del segle passat, les obres de l'edifici situat al número 36 del carrer de la Corona, entre els carrers de Guillem de Castro, de la Beneficència i de Na Jordana, no foren iniciades fins l'any 1876. Segons la *Guia de l'Arxiu de la Diputació de València*, "la Casa de la Beneficència té els seus orígens en els intents que la Sociedad Económica de Amigos del País féu en 1801 per pal·liar la necessitat econòmica dels artesans, que no tenien treball a causa de la crisi que patia la indústria en aquells moments, i que es va agreujar a partir de 1826 a causa de

la decadència de l'art de la seda". Així, doncs, la institució naixia no com un correccional, sinó per tal de socórrer els artesans. Seria a partir de mitjan segle XIX quan es va donar preferència a l'admissió de xiquets i xiquetes "entre 7 i 13 anys orfes de pare i/o mare i dels que, inclús tenint-los, no podien ser atesos tant física-

ment com moralment". Aquest és el criteri que va prevaler fins al 1981, en què els nous vents d'assistència social determinaren que els xiquets no havien d'estar en centres com aquest, sinó que havien d'ocupar pisos convencionals i ser atesos per educadors.

La Casa de la Beneficència està formada, en el seu cos principal, per una planta baixa, dos pisos i unes golfes, amb una façana de caràcter medievalista amb retocs renaixentistes. Aquest cos forma part d'un rectangle d'edificació al centre del qual es troben cinc patis, que s'articulen entre ells i al voltant de l'església. El primer pati, a què s'accedeix des de la façana del carrer de la Corona, a través d'un ample vestíbul, cobreix tota l'extensió central i és aquí on s'obre l'església. El cos posterior, desaparegut actualment després de la construcció d'algunes cases dels carrers de Guillem de Castro i de Na Jordana, com també l'edifici de l'IVAM, presentava diverses modificacions destinades a allotjar els tallers d'orientació professional per als asilats, com ara els de brodat, les escoles, la impremta, a més del forn i altres zones de servei.

La façana de la Beneficència és, tal i com explica Trini Simó en la seua *Guia urbana de la ciudad de Valencia*, "de caràcter medievalista amb retocs renaixentistes a la planta baixa i als dos pisos. L'interior és molt més atractiu i recorda les instal·lacions d'hospicis del segle XIX, amb l'acadèmica claredat de planta simètrica, amb grans cambres connectades per corredors i on el conjunt forma un rectangle d'edificació, al centre del qual hi ha una sèrie de patis que s'articulen entre ells fins a sumar-ne un total de vuit. Cada pati és diferent dels altres i té, dins de la seua elemental senzillesa —que s'agraeix— dissenys especials en detalls o alguna solució que els diferencia: un, amb unes mènsules de ferro allargades; l'altre, amb columnes de foneria; el següent, amb una galeria sostinguda per grans mènsules de fusta; el de més enllà, amb una fina barana de ferro que recorre el pis superior..."

Probablement, però, l'església de la Beneficència, projectada per Joaquim M. Belda, autor també de la resta de la casa, en 1875 i inaugurada en 1883, és la part més rica de l'edifici. L'església, de planta rectangular, alça la seua façana davant d'un pati interior enjardinat, amb tres cosos i dos campanars en què s'amalgamen elements de diversos estils que fan una impressió general de medievalisme en la línia del que s'ha qualificat com a estil bizantí. Una de les novetats d'aquesta esglé-

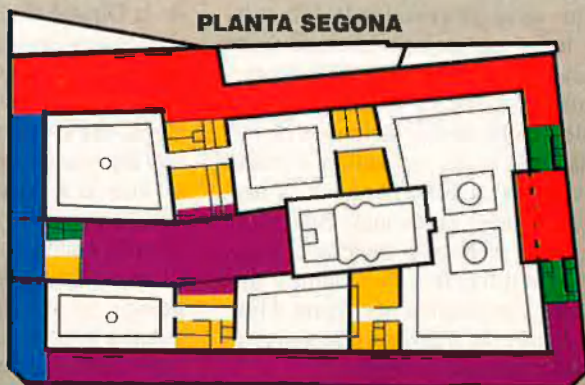
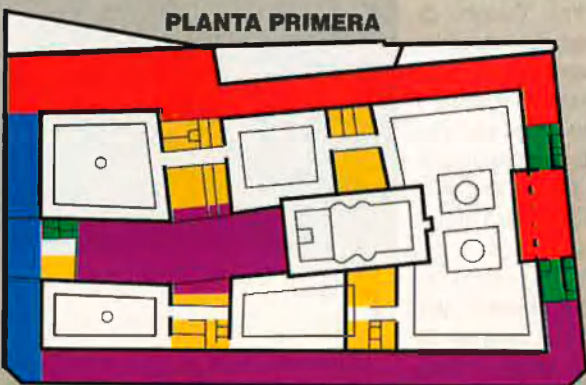
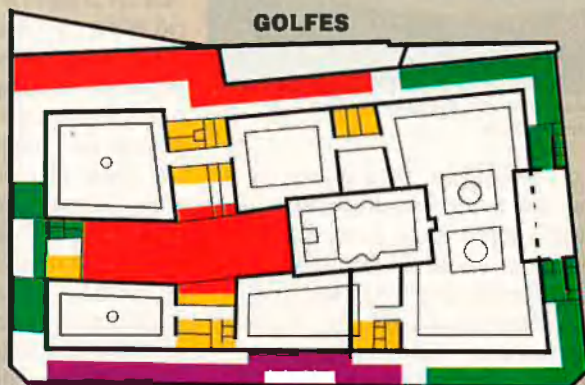
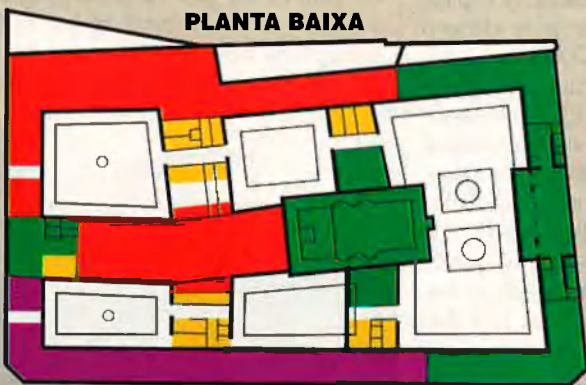
El rellotge marcarà les hores molt aviat. RAFA GIL

Sala que albergarà el museu d'Etnologia. RAFA GIL

Projecte del centre cultural La Beneficència

- Dependències generals
- Serveis diversos
- Museu de Prehistòria
- Museu d'Etnologia
- IVEI

VICTOR NAVARRO

sia, en el seu moment, fou la inclusió d'una cúpula de ferro i vidre, recoberta de vidreres de colors. L'escassa il·luminació interior, a través de vidreres menudes, determina un ambient misteriós, romput per la llum zenital que baixa de la cúpula. Les parets i sostres estan recoberts de vistoses pintures d'Antonio Cortina (Almàssera 1841, Madrid 1889), que imiten amb encert la lluentor daurada dels mosaics.

UN MUSEU PER ALS PRIMERS POBLADORS

Però és en la creació de nous espais mu-

seístics on rau la importància d'aquest centre cultural La Beneficència que impulsa la Diputació de València. El Museu de Prehistòria (del Servei d'Investigacions Prehistòriques) n'és un. Fins ara, el Museu de Prehistòria ocupava quasi la totalitat de l'ala esquerra de l'antiga Casa de la Beneficència en les seues tres plantes, després d'algunes remodelacions en l'interior que a penes n'han afectat l'estructura.

En la planta baixa hi havia els magatzems i els laboratoris de restauració, les sales de materials catalogats i les col·leccions de referència, com també el dipòsit de publicacions pròpies. En la primera

planta, hi havia les sales d'exposició dedicades al paleolític, a l'epineolític i a l'art paleolític, a més de la biblioteca. En la segona planta, la sala dedicada al neolític i a l'aula de didàctica i audiovisuals.

El nou projecte, a què es destinaran 4.709 m² de superfície, permetrà, segons Bernat Martí, director del servei d'Investigació Prehistòrica Provincial, del qual depèn el museu, "exposar una mostra representativa de tot el període que cobreix el museu; és a dir que, a més del que ja estava en exposició, podrà exhibir les peces corresponents a l'edat dels metalls, amb les escoles sepulcral, els poblats de

El pati de l'entrada té una font envoltada de plantes tropicals. RAFA GIL

l'edat del bronze, etc., i tot el fons de la cultura ibèrica, que és molt important per ell mateix i també és una de les parts més conegudes: el Tossal de Sant Miquel de Lliria, la Bastida de les Alcuses, a Moixent, los Villares de Caudete, etc. Això en aquests moments està emmagatzemat". "Per últim –afegeix Bernat Martí– hi ha una part molt significativa del món romà. Tot i que no és comparable a la d'altres indrets, tenim algunes peces importants, com ara l'Apol·lo de Pinedo, i altres obres que cobreixen l'època visigòtica, que es completa amb alguns jaciments, fins a acabar en la baixa romanitat, moment històric fins a on arriba el museu. A banda hi ha algunes coses més, com ara la col·lecció de prehistòria americana, a més d'alguna col·lecció valenciana, o una col·lecció significativa que tenim d'Empúries i una altra d'Eivissa, que s'adquiriran quan es formava el museu".

Tanmateix, amb aquest projecte, el museu millorarà la seua gestió pel que fa a l'atenció als materials i a les tasques de restauració, i podrà dedicar-se més a les col·leccions que no s'exposen, però que són d'interès d'estudiosos i especialistes. "També –recalca Bernat Martí– millorarà la part de suport a la investigació que representa la nostra biblioteca, dotada amb uns 35.000 volums i totalment actualitzada, a més de la política de difusió que té el museu, per exemple la publicació de monografies del museu, que acaba de traure el número 90, a més de la revista *Arxiu de Prehistoria Levantina*, de la qual s'han publicat ja vint volums".

En definitiva, el projecte permetrà dur endavant, encara més, els objectius mar-

cats l'any 1927, en què es va crear el Servei d'Investigació Prehistòrica, i que han mantingut homes com Isidre Ballester, el seu impulsor, Domènec Ballester, Enric Pla i Bernat Martí, actual director. L'emplaçament del museu de Prehistòria ha fet, des dels inicis, un llarg peregrinatge, ja que originàriament va ser instal·lat al Palau del Temple, després a la Torre Vella de la Generalitat, després del 1955 al Palau de la Batlia i, des del 1982, a la Casa de la Beneficència, on es quedarà definitivament.

LA HISTÒRIA QUOTIDIANA

En els primers anys vuitanta, la Diputació es va fer ressò del projecte elaborat per l'Institut Valencià de Sociologia i Antropologia Social que iniciaren Joan Francesc Mira i Josepa Cucó. Els propòsits del projecte eren compilar, conservar, mostrar i divulgar materials etnogràfics valencians i, alhora, investigar sobre aquest horitzó cultural. Després d'un període d'avenços i de reculades, de dissenys previs, de recollida i selecció de materials, el museu d'Etnologia s'inaugurava el 15 d'abril de 1983. "Cal tenir en compte –assenyala Floreal Palanca, director del museu i cap del Servei d'Investigacions Etnològiques de la Diputació– que el País Valencià és un dels territoris que menys investigadors ha generat en aquest terreny del coneixement. Si exceptuem la festa de les falles i alguna curiositat més, nosaltres no figurem a penes en els estudis d'antropologia. La idea de la creació del Museu era, precisament, cobrir aquest buit en l'àmbit científic i públic".

L'espai limitat destinat a les sales d'exposició no va ser mai un obstacle per donar a conèixer un cert nombre de peces representatives de la nostra cultura material, com ara estris i eines emprades en activitats econòmiques, ja foren primàries –agricultura tradicional, ramaderia, apicultura...– ja de transformació –fusta, pell, ferreria, filatura...– o derivades del transport i del comerç, estris de l'àmbit domèstic i social –parament, mobiliari, indumentària...– i altres elements propis de diverses manifestacions culturals. Totes les eines presenten una adequada ordenació i classificació, tant des del punt de vista tipològic com funcional. A més de la col·lecció, amb un fons que supera les cinc mil peces, el museu disposa d'arxius complementaris amb més de trenta mil unitats d'informació i d'un laboratori de restauració. La biblioteca, no gaire coneguda, mereix especial atenció per la va-

rietat dels seus fons, amb més de sis mil volums, l'abundància de revistes especialitzades i els fitxers d'etnologia i material de camp.

El projecte de rehabilitació de la Beneficència ha destinat 3.591 m² per a les dependències del Museu d'Etnologia. "El nou museu –assenyala Floreal Palanca–, l'hem concebut de manera dinàmica, de manera que, partint d'un nucli central, presentarem tots els nivells de la societat en un període concret, que anirà des de finals del segle passat fins a l'actualitat. Aquest projecte pretén cobrir els dos àmbits que caracteritzen les societats dels darrers dos-cents anys: un àmbit urbà que s'imposa progressivament i un àmbit rural en què trobem estructures mentals que encara no han

Els patis recorden els hospicis del segle XIX. RAFA GIL

estat assimilades per aquest món urbà".

Fins ara, l'activitat del museu s'ha projectat en diverses exposicions, com ara en una mostra monogràfica sobre el cicle del cereal, titulada "Del gra a la palla", o la mostra "Fusteria, ferreria d'antany". El nou museu, que exhibirà inicialment al voltant d'un 40% dels seus fons, anirà introduint cada cert temps nous elements complementaris. "En definitiva, es tracta –afirma Palanca– de recuperar la nostra memòria col·lectiva, perquè estem en un moment en què la gent viu en una societat diferent a la de la seua educació i que mai més no tornarà a viure".

LA CONNEXIÓ AMB L'ALTA CULTURA

La IVEI (Institució Valenciana d'Estudis

Cada pati és diferent de l'altre.

RAFA GIL

l'etapa anterior. En 1985, arran d'un conveni entre la Diputació i la Generalitat, la Institució Alfons el Magnànim perd la seua vinculació orgànica amb la Diputació i és assumida per la IVEI (Institució Valenciana d'Estudis i Investigació). Des d'aleshores, la IVEI és un organisme autònom, finançat al 50% per la Diputació i per la Conselleria de Cultura, la presidència del qual correspon al president de la Generalitat.

La tasca editorial de la IVEI és molt important. En els últims deu anys s'han publicat més de quatre-cents títols. Amb uns tiratges que oscil·len entre 1.500 i 2.000 exemplars, segons la col·lecció que es tracte i les particularitats de l'obra. Entre les seues col·leccions hi ha les orientades a la divulgació, com ara "Descobrim el

però, és la revista de ciències socials *Debats*. Apareguda per primera vegada el 1982 i amb una periodicitat trimestral des del 1984, *Debats* ha esdevingut en els últims anys una de les publicacions de ciències socials més importants de l'estat espanyol, tal i com assenyaia la bona resposta del públic lector que es reflecteix en l'increment de les subscripcions i de les vendes. Dirigida per Màrius Garcia Bonafé, recentment ha aparegut al carrer el número doble 43-44, sota l'epígraf "Alejandría, capital de la memoria". Els principis que inspiren la revista han estat sintetitzats en alguna ocasió pel seu director en una cita de T. S. Eliot que diu: "Una revista ha de ser un òrgan de documentació. Això significa que la col·lecció dels números apareguts al llarg d'una dècada ha de representar l'evolució de la sensibilitat més penetrant i del pensament més destacat que s'haja produït durant aquells deu anys".

Les pròximes setmanes començaran les obres d'execució del projecte del centre cultural La Beneficència. L'objectiu de la intervenció tracta d'aconseguir el nou impuls d'unes institucions abocades a la cultura de la ciutat, tot dotant-les dels mitjans tècnics, organitzatius i estructurals que requereix el moment actual i, alhora, recuperar per a l'ús col·lectiu un edifici que està enregistrat en la memòria de tots els ciutadans. Aproximadament divuit mesos després, aquest contenidor cultural que exemplificarà la dècada dels noranta serà tota una realitat.

Nel·lo Pellicer Rosell

i Investigació), que s'instal·larà definitivament en el nou centre cultural promogut per la Diputació de València, desenvolupa la seua tasca en dues vessants: l'edició de publicacions i el finançament d'investigacions. El projecte del centre cultural La Beneficència ha destinat 750 m² per a l'àrea de personal de direcció, administració i investigació, així com per als magatzems d'aquesta institució que dirigeix Josep Picó.

Per trobar els antecedents de la IVEI, cal remuntar-se als anys quaranta, encara en plena postguerra, quan es va crear la Institució Alfons el Magnànim al si de la Diputació de València amb l'objectiu de connectar l'administració i el món universitari. Des d'aleshores fins al 1980, l'Alfons el Magnànim va fer una vida modesta però digna, sota la direcció d'Arturo Zabala, arxiver de la Diputació i alhora professor de Literatura a la Universitat de València. A poc a poc, i quasi miraculosament, es va anar constituint un fons de prop de cent títols, entre els quals hi havia les prestigioses publicacions del Servei d'Investigació Prehistòrica.

Amb les noves corporacions democràtiques, l'any 1980, la situació va millorar molt. És quan arriba Manuel Girona a la presidència de la Diputació i quan el professor de Sociologia de la Universitat de València, Josep Picó, es fa càrrec d'aquesta institució, amb el seu col·lega Màrius Garcia Bonafé. A partir d'aleshores, Alfons el Magnànim és dotat amb una seua física i amb un pressupost, s'hi adscriu un personal al seu servei exclusiu, i en pocs anys dobla el fons editorial assolit durant

Detall de l'arquitectura dels patis i passadissos.

RAFA GIL

País Valencià" o la "Biblioteca d'autors valencians", dirigida per Joan Fuster fins a la seua mort. Aquesta col·lecció recupera els autors més interessants de la nostra literatura de tots els temps, sense oblidar l'obra dels escriptors actuals, els llibres dels quals no es troben al mercat. D'altra banda, les col·leccions "Estudis Universitaris" i "Politécnica" recullen fonamentalment tesis doctorals de temàtica històrica. També hi ha altres col·leccions, com ara "Libros de bolsillo", dedicada a l'economia, "Imatge", en la qual s'editen els catàlegs de les exposicions organitzades per la Diputació a la Sala Parpalló, "Biografia", dedicada a les biografies de personatges de la cultura universal, o IAM Investigació que difon les investigacions de la IVEI.

L'autèntica nau capitana de la Institució,

Els patis resten ara en silenci.

RAFA GIL